

Regionens revisorer

YTTRANDE ÖVER REVISIONSRAPPORT: GRANSKNING AV HABILITERINGSINSATSER TILL FUNKTIONSHINDRADE

Sammanfattning

Regionstyrelsen instämmer till stora delar i revisorernas slutsatser om att det finns utvecklingsområden som gäller habiliteringsinsatser till funktionshindrade.

En viktig del i utvecklingsarbetet handlar om att skapa samsyn internt, att förankra och kommunicera Habiliteringscentrums uppdrag och att skapa och upprätthålla forum för samverkan.

Åtterrapporering av Habiliteringscentrums verksamhet sker idag i samband med månads- och delårsrapporter som följer den beslutade strukturen i Regionen. Konsekvensen blir en summarisk rapportering med fokus på avvikelser och som begränsar regionstyrelsen uppföljning av Habiliteringscentrums arbete med råd, stöd och behandling.

Region Västmanland saknar en renodlad funktionshinderstrategi, där prioriterade områden för målgruppen tydliggörs. En utökad dialog mellan Habiliteringscentrum och Regionstyrelsen är önskvärd, där tydligare direktiv för verksamheten och målgruppen kan kommuniceras.

Hittills har Habiliteringscentrum inte omfattats av Nationella Patientenkätsmätningar, där patienter får lämna synpunkter på hur de upplever tillgänglighet, bemötande etc., då detta har saknats nationellt. Regionstyrelsen anser att det är angeläget att Region Västmanland ansluter sig till den nationella patientenkätsmätningen för habiliteringsverksamhet när en sådan finns tillgänglig för genomförande.

Nedan följer kommentarer till revisionens bedömning utifrån de sex kontrollmålen som granskats i rapporten.

Är ansvarsfördelningen inom Region Västmanland tydlig för målgruppen?

Revisorernas bedömning: Kontrollmålet uppfylls i begränsad utsträckning.

Regionstyrelsen delar revisorernas bedömning att det på en övergripande nivå är tydligt vem som gör vad, men att det finns otydligheter kring ansvarsgränser i enskilda patientärenden.

Intentionen med habilitering är att erbjuda personer med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning så goda villkor för ett självständigt och aktivt liv som möjligt, utifrån dennes behov och förutsättningar, genom att jobba för att utveckla och bibehålla bästa möjliga funktionsförmåga hos individen. Detta är ett ansvar som samtliga verksamheter inom Region Västmanland har tillsammans med kommunerna.

Habiliteringscentrum är, som revisorerna påpekar, en specialistverksamhet inom området funktionsnedsättning och funktionshinder. Den ska fungera som ett komplement till övriga verksamheters insatser.

Regionstyrelsen anser att det är viktigt att ansvarsfördelning, gränsdragningar och uppdrag tydliggörs och att det finns en samsyn, respekt och förståelse för varandras verksamheter. Regionstyrelsen anser att Habiliteringscentrums uppdrag behöver kommuniceras och förankras.

Sker det en tillräcklig samverkan med primärvård och psykiatri?

Revisorernas bedömning: Kontrollmålet uppfylls till övervägande del

Regionstyrelsen delar revisorernas uppfattning. Det finns upprättade samverkansdokument mellan verksamheterna, men insatser kan behöva göras för att förankra gränssnitt mellan verksamheterna.

Det s.k. AST-projektet "Bättre flöde för barn 7-12 år med autismspektrumtillstånd" som HAB och BUP drev tillsammans för att utveckla samverkan i syfte att förbättra vårdkvalitet, patientsäkerhet och effektivitet, är ett lyckat exempel. Regionstyrelsen anser att det är viktigt att inte bara skapa, utan även upprätthålla systematiken i olika samverkansformer. Det gynnar både verksamheterna inom Regionen och patienterna.

En idé för att tydliggöra och förankra ansvarsfördelningen skulle kunna vara att i anslutning till upprättade samverkansdokument koppla på en ny del som beskriver "praktiska typfall", en slags handbok med konkreta exempel. Ambitionen med den nya delen i samverkansdokumentet ska vara att guida personal och arbetsteam vid särskilt svåra fall.

Finns det en tillräcklig styrning och uppföljning av Habiliteringscentrums arbete med utredning, stöd och behandling?

Revisorernas bedömning: Inte

Regionstyrelsen delar revisorernas uppfattning att det saknas nedbrutna, styrande verksamhetsmål som gäller specifikt för Habiliteringscentrum.

Ramarna i Regionplanen "Landstingsplan och budget 2017-2019" utgörs av sex utpekade målområden med tillhörande strategier, program och handlingsplaner. Dessa omfattar all verksamhet inom Region Västmanland och pekar ut vad som är viktigt att arbeta med.

Region Västmanland saknar dock en renodlad funktionshinderstrategi, där prioriterade områden för målgruppen tydliggörs. En utökad dialog mellan habiliteringscentrum och Regionstyrelsen är önskvärd, där tydligare direktiv för verksamheten och målgruppen kan kommuniceras. Under 2017 förekom inte någon specifik dialog eller uppföljning avseende habiliteringsverksamhetens uppdrag, mål och resultat.

På ett övergripande plan finns sedan 2014 ett program "Program för lika möjligheter till fullständigt och faktiskt deltagande i samhället", vars syfte är att öka

delaktigheten för personer med funktionsnedsättning. De målområden som ingår i handlingsplanen är bemötande (respekt, service, professionellt), fysisk tillgänglighet (miljöanpassning) samt information och kommunikation (delaktighet). Samtliga verksamheter inom regionen har ett ansvar att följa programmet.

Regionstyrelsen noterar dock att det vid en genomgång av den f.d. landstingsplanen visar sig att programmet inte omnämns synligt i dokumentet, utan endast indirekt via ett annat program ("Program för hälsoinriktat arbete"). Detta bör åtgärdas framgent.

I syfte att ytterligare stärka, utveckla och följa upp verksamheter inom funktionshinderområdet i Region Västmanland vore det önskvärt att anställa en funktionshinderstrateg eller motsvarande funktion som verkade på regionnivå. Med funktionshinderområdet avses områdena habilitering, syn, hörsel, tolk (teckenspråk till döva och hörselskadade) samt hjälpmedel. Dessa verksamheter bedrivs idag i tre olika förvaltningar i Region Västmanland, vilket ur vissa aspekter inte främjar samverkan.

Är återrapporteringen till regionstyrelsen tillräcklig?

Revisorernas bedömning: I begränsad utsträckning

Regionstyrelsen instämmer i revisorernas bedömning att det finns brister i återrapporteringen till styrelsen.

Habiliteringscentrum omfattas, precis som alla verksamheter inom hälso- och sjukvården, av lagar, föreskrifter och en rad kvalitets- och patientsäkerhetsparametrar, som måste uppfyllas för att verksamheten ska kunna leverera en godtagbar vård med hög kvalitet till patienterna.

Återrapportering av Habiliteringscentrums verksamhet i samband med månads- och delårsrapporter följer den beslutade strukturen i Regionen. Konsekvensen blir en summarisk rapportering med fokus på avvikelser och som begränsar Regionstyrelsen uppföljning av Habiliteringscentrums arbete med utredning, stöd och behandling.

Upprättas det en samordnad individuell plan (SIP) för målgruppen vid behov?

Revisorernas bedömning: Kontrollmålet uppfylls i begränsad utsträckning.

Revisorerna lyfter fram att det förekommer att patienters behov av samverkan tillgodoses genom olika direktkontakter utan att en SIP upprättas och att detta riskerar patienternas möjlighet till delaktighet i planering samtidigt som utebliven dokumentation kan försvåra uppföljning.

Regionstyrelsen håller inte med revisorerna i denna bedömning. Regionstyrelsen vill förtydliga att SIP inte är det enda instrument som används för planering i delaktighet med patienten. I de fall planeringen av vård endast omfattar patient och verksamheter inom Region Västmanland används individuell vårdplanering.

Risken för att patienter med behov av SIP kan hamna i kläm hänger snarare ihop med otydligheter i ansvarsfördelningen som kan leda till svårigheter att besluta vilken verksamhet som bör utföra vilken insats.

Tas synpunkter från patienter och anhöriga tillvara i verksamhetens förbättringsarbeten?

Revisorernas bedömning: Till övervägande del

Regionstyrelsen delar revisorernas uppfattning att habiliteringsverksamheten på flera olika sätt fångar patienternas synpunkter och bedriver ett utvecklingsarbete utifrån den input som tas emot. Arbetet kan dock utvecklas.

Inom andra verksamheter, t.ex. primärvården och psykiatri, genomförs nationella patientenkäter där patienter får lämna synpunkter på hur de upplever tillgänglighet, bemötande, delaktighet, kommunikation osv. En motsvarande undersökning för habiliteringsverksamheten har hittills saknats. SKL har dock initierat och påbörjat ett arbete med att utforma en sådan undersökning. Regionstyrelsen anser att det är angeläget att Region Västmanland ansluter sig till den nationella patientenkätsmätningen för habiliteringsverksamhet när en sådan finns tillgänglig för genomförande.

I övrigt ser inte Regionstyrelsen någon anledning att Habiliteringscentrum ska utveckla egna rutiner för hur patienter kan lämna synpunkter och klagomål för målgruppen personer med autismspektrumstörning med normalbegåvning. Regionstyrelsen menar att synpunkter och klagomål som inte lämnas i direkt anslutning till vård och behandling bör hanteras inom befintliga, ordinarie system.